

A CSEPELI TAGOZAT

Amikor 1975 szeptemberében Csepel-Csillagtelepen megnyitotta kapuit az egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola kihelyezett részlege, sokan csodálkozva kapták föl a fejüket: Hogy lehet az, hogy a kétmillió fővárosnak eddig nem volt olyan intézménye, amelyben általános iskolai tanárokat képeznek? Hiszen köztudomású, hogy az egyetemek középiskolai tanárokat bocsátanak ki, éppen ezért — és még sokféle okból kifolyólag — képtelenek az általános iskolák felső tagozatát is ellátni szaktanárokkal. Mások viszont, akik tudták, hogy Budapestnek egyszer már volt tanárképző főiskolája, maliciózan jegyezték meg: Lám, mi annak idején megmondtuk, hogy a Cukor utcai főiskolát nem szabad megszüntetni.

E megjegyzések a fővárosi általános iskolai tanárképzés alapvető kérdéseit érintik, amelyek közül legalább kettőt föl kell tennünk, ha közelebb akarunk jutni a csepeli tagozat helyzetének a megértéséhez.

1.

Első kérdésünk: Miért kellett 1955-ben szinte kapkodó sietséggel megszüntetni a Cukor utcai tanárképzőt?

— Ma már mindenki világosan tudja — mondja dr. Kardos József, a minisztérium tudományegyetemi és tanárképző főiskolai fősztályának vezetője —, hogy hiba történt. Az indoklás az volt, hogy a Budapestén végzett tanárok nem akarnak vidékre menni tanítani, ellenben — vélték némelyek — a vidéken végzetek szívesen jönnek majd a fővárosba. De arra nem gondoltak az intézkedés szorgalmazói, hogy a budapesti illetőségű hallgatók nem szívesen mennek vidéki kollégiumba — tegyük hozzá: jobbára kispénzű családok gyerekeiről van szó —, a vidékiek pedig a fővárosi lakáshiány miatt csak igen nehezen tudnak majd Budapestre költözni. Volt az ötvenes években egy olyan elképzelés, hogy vidékre kell telepíteni bizonyos fővárosi intéz-

Főiskolások a csepeli iskola előtt

ményeket — ennek az elvnek a mechanikus alkalmazása vett véget oly radikálisan a nagyon rangos Cukor utcai főiskola működésének.

Második kérdésünk: Miért kellett 1975-ben szinte kapkodó sietséggel megnyitni — még hozzá „szükségépületben” — a csepeli tagozatot?

— Budapesten e pillanatban 144 ezer általános iskolai tanuló van — feleli dr. Mezei Gyula, a Fővárosi Tanács művelődésügyi fősztályának a vezetője —; ez a szám hozzávetőlegesen évi 8 ezerrel növekszik, és előreláthatóan 175—180 ezer körül fog megállapodni. Már az ötödik öt-éves terv időszakában több mint 1200 — azaz évi 250 — új felső tagozatos tanárra lesz szükségünk; ennek a szükségletnek az egyetemek csak kis hányadát tudják fedezni. Ezért kellett sürgősen önállósításra berendezkednünk. Sürgősen — de nem „kapkodó sietséggel”. Ugyanis a művelődésügyi fősztály és a budapesti pártbizottság 1970-től folyamatosan jelezte a felsőbb szerveknek, hogy a demográfiai mozgás következtében a fővárost nagyméretű szaktanárhiány fenyegeti. A minisztérium elfogadta pontos, bizonyított tervszámainkat, és a jelenlegi, rendkívül nehéz pénzügyi viszonyok közt is

talált módot és pénzt arra, hogy támogassa a csepeli tagozat mielőbbi megnyitását.

— Hadd tegyem hozzá, hogy nem csupán létszámbeli, mennyiségi kérdéstről van szó. Budapest nevelésügyének tartalmi igényei bizonyos értelemben eltérnek az országos átlagétól: a gyors urbanizálódás, a nagyvárosi lét követelményei és problémái itt hamarabb és erőteljesebben jelentkeznek, mint másutt. Minél előbb be kell kapcsolnunk például a nevelés rendszerébe a közművelődési intézményeket, s ennek az új fajta didaktikai munkának a kipróbálására Budapestén találhatók a legjobb lehetőségek. A fővárosi általános iskolai tanulóknak jelenleg 50 százaléka napközis, de az igény a 80 százalék körül mozog. Tehát sürgősen ki kell kísérleteznünk az egésznapos iskolai foglalkoztatás legjobb formáit, módszereit. E törekvéseinkben csakis egy helybeli tanárképző intézmény segíthet bennünket a legeredményesebben. Ezért is volt égetően és elodázhatatlanul időszerű a csepeli tagozat létrehozása.

De miért és hogyan került éppen Csepel-Csillagtelepre az egri főiskola kihelyezett tagozata? Ennek történetét dr.

Bencédy József, a tagozat igazgatója meséli el.

— Két esztendővel ezelőtt Csepelen még három azonos profilú iskola működött: a csillagtelepi Bajáki Ferenc Gépipari Szakközépiskola, a MűM 1. sz. Gépipari Szakmunkásképző Intézete és a Kossuth Lajos Gépipari Szakközépiskola. Ennek következtében az első kettő beiskolázási gondokkal küszködött, ezért a csepeli pártbizottság 1974 novemberében azt javasolta, hogy kettőt közülük össze kell vonni, és ide, a Bajáki épületébe kell telepíteni a XIII. kerületi Berzsényi Dániel Gimnáziummal egy épületben működő vendéglátóipari szakmunkásképző intézetet. Ám ott épp az előző évben szerelték föl 6—7 millióért egy tankonyhát, s a Berzsényi épületének tanárképző céljára történő átalakítása is belekerült volna hatvan-hetven millió forintba.

— Ekkor történt, hogy Ribánszky Róbert, a csepeli pártbizottság akkori első titkára följajánlotta nekünk a Bajáki épületét, mert a csepelieknek régi vágyuk volt, hogy főiskolájuk legyen. Kijöttünk Csillagtelepre, háznézőbe, s rögtön láttuk, hogy ez a viszonylag új és modern épület megfelelő, a szükséges átalakítások nem kerülnek sokba. Elfogadtuk, így kerültünk ide.

2.

De hogyan fogadták vajon Egerben a minisztérium kérését, hogy létesítsenek Csepelen egy kihelyezett tagozatot? Az köztudomású, hogy a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola jól fölkészült, gazdag tapasztalatokkal és nagy hagyományokkal rendelkező intézmény, amde arra még nem volt példa, hogy egy vidéki iskola legyen a pesti anyaintézete.

— Megértettük — mondja dr. Szücs László főigazgató —, hogy segítenünk kell a fővárost. Persze, nem könnyű egy főiskolát — még ha az csak tagozat is — létrehozni, a képzést megszervezni, megindítani. A munkánk hirtelen megsokszorozódott, de megbirkóztunk vele. Tanszékvezetőink-

nek és más szakembereinknek természetesen rendszeresen Csepelre kell utazniuk, hogy az ottaniakkal együtt döntsék a fölvetődő kérdésekben. A tanszéki értekezleteket együtt tartjuk a csepeliekkel — itt vagy náluk. Mivel az idén a csepeli létszám tovább nőtt, hét tanszéki kihelyezett csoportot hoztunk létre; a kapcsolatot most a csoportvezetőkkel tartjuk. Tagozatunkat elláttuk minden kiadvánnyal, amit nélkülözni tudtunk, és az ötvenhat tagú főiskolai nagytanácsban négy csepeli kolléga is helyet kapott.

— Együtműködésünk igazán baráti, mégsem mondható teljesen zavartalan. Meglehetősen nehéz például a fizetések egyensúlyban tartani. A fővárosban ugyanis csak magasabb fizetésért kaphatók az egriekkel azonos színvonalú szakemberek, ezért nagyon kell vigyáznunk, nehogy ebből komoly feszültség keletkezzék. Másféle gondjaink is vannak. Csepelen is, Egerben is képezünk angol szakosokat, mivel azonban az általános iskolában a második nyelv beígért oktatását még mindig nem vezették be, sok egri

végzősünk nem tud angol szakosként elhelyezkedni. El kellene gondolkodnunk azon, hogy nem volna-e jó megszüntetni a párhuzamos angol képzést, és talán azon is, hogy a fizika, a kémia és a biológia szakos képzést nem volna-e helyes átmenetileg szüneteltetni Csepelen. Ez utóbbi három szak hallgatói pillanatnyilag az ELTE Természettudományi Karának termeiben és oktatóitól kapnak képzést — de vajon meddig tudja vállalni az egyetem? Ahhoz viszont, hogy a természettudományos képzés Csepelen folyjék, új laboratóriumi épületre volna szükség, ami tömördek pénzbe kerülne... E pillanatban mintegy száz budapesti illetőségű nappali hallgatónk tanul Egerben, s volna hely többnek is.

3.

Szűcs László főigazgató csupán néhány gondot érintett a sok közül. Ha azonban megvizsgáljuk a csepeli tagozat helyzetét, munkáját, számos problémába és kérdésbe ütközünk.

Hallgatók a főiskola könyvtárban és előadótermében (Fehér József felvételei, MTI-fotók)

A tagozat, mint említettük, a csillagtelepi, volt Bajági Ferenc szakközépiskola két épületében működik, a harmadik épületében egyelőre egy 12 tantermes általános iskola található. 1975-ben 186, 1976-ban 170 elsőéves iratkozott be a főiskolára. Nekik még elég a két épület. Ha azonban a harmadik és a negyedik évfolyam is belép, elkerülhetetlen az iskolaépület igénybevétele. Ennek pótlására közös minisztériumi és fővárosi költségvállalással hamarosan egy tizenhat tantermes gyakorló általános iskolát építenek Csillagtelepen.

A szétszórtságot azonban ez sem fogja megszüntetni: három épület is kevés lesz az összes hallgató, illetve valamennyi szak befogadására, kiszolgálására. A gondok enyhítésében természetesen a csepeliek járnak az élen. Található a Csepel Művekben egy iskolaépület — a pártbizottság oktatási igazgatóságáé —, melynek 40 tantermében csak délután és este van felnyitva. Délután kettőtől az összes tantermet a tanárképző főiskolások vehetik igénybe. Ez lesz tehát a fővárosi általános iskolai tanárképzés második színtere. A harmadik pedig, amíg a nélkülözhetetlen laboratóriumok föl nem épülnek — de vajon mikor kerül erre a célra 100 millió? —, az ELTE Természettudományi Kara, ahol, tudjuk, a csepeliek nélkül is már-már elviselhetetlen a zsúfoltság.

Részben a helyiséghiány az oka annak, hogy Csepelen egyelőre nem képeznek rajz, ének-zene, testnevelés és gyakorlati foglalkozás szakos tanárokat, pedig belőlük is hiány van a fővárosban. Igaz, a jövő esztendőben megkezdik huszonnégy testnevelés szakos képzését, de ki tudja, a másik három szaknak mikor tudnak helyet biztosítani.

— Nem vagyok benne biztos — mondja Bencédy József igazgató, igazi pedagógusi optimizmussal, amikor elsorolom aggályaimat —, hogy ezek a negatívumok valóban negatívumok-e. Diákjaink csak nyernek azzal, ha a roppant nehéz kezdeti időszakban az egyetemen kapnak előadásokat és tanulókísérleti lehetőséget. Azt sem tartom kizártnak — és ezt nemcsak a szükséghelyzet kényszermagyarázataként mondom —, hogy ez az együtműködés egy újszerű, gazdaságosabb és igényesebb képzési formának a próbájává

válhat. Testnevelés-nevelési alapcéljaihoz az is, hogy részt vegyünk a társadalom életében, küzdelmeiben. Találhattunk volna-e erre jobb alkalmat, mint azt, hogy együtműködhetünk a gyár oktatási igazgatóságával? De együtt dolgozunk a közeli művelődési házzal, a könyvtárral s egy-két munkásszállással is, amelyekben hallgatóink korrepetálásokat vállaltak a Mindenki Iskolája keretében. Nem szeretném idealizálni a valóban nehéz körülményeket, csupán azt szeretném érzékelteni, hogy ezek a sajátos körülmények esetleg egy egészen új arculatú tanárképzési gyakorlatot eredményezhetnek.

— De ha nem így volna is, akkor sincs okunk a búslakodásra és a panaszkodásra. A lényeg az, hogy Budapestnek ismét van tanárképző főiskolája. Ez a legfontosabb.

4.

Igazat kell adnom Bencédy Józsefnek abban, hogy a csepeli tagozat létrehozása önmagában is nagy eredmény. De, úgy érzem, hiba volna megállnunk ennél a pontnál.

Mezei Gyula nyilatkozatára kell visszautalnom, aki azt mondotta, hogy a fővárosnak sajátos arculatú tanárképzésre van szüksége. Ám hogyan válhat sajátos tartalmú szellemi műhellyé egy olyan intézmény, amely nem önálló, amelynek nincsenek megfelelő és jól felszerelt épületei, amely alberletekben kénytelen dolgozni? Hogyan juthat el a képzés színvonala a kétneműs főváros megkívánta magaslatokra, ha a tudományos kutatásnak, a műhelymunkának nincsenek meg a helyi feltételei?

Akárhogy gondolkodunk is erről a kérdéstről, a távlatok az önállósulás elkerülhetetlensége felé mutatnak.

Az egrieket pedig nemcsak azért illeti dicséret, amit eddig tettek a fővárosért, hanem azért is, ahogy ezt a „kényes” kérdést kezelik.

— Biztos, hogy a csepeli tagozat egyszer majd önálló intézmény lesz — mondotta nekem Szűcs László igazgató. — Ez azonban nem befolyásolja a mi magatartásunkat. Segítünk, jó szívvvel, amíg szükség lesz ránk, és amennyire erőnkől telik.